

Norske Grafikere

- Stiftet i 1919 av Edvard Munch

Tollbugata 24, 0157 Oslo tlf
+47 23 35 89 40
firmapost@norske-grafikere.no
www.norske-grafikere.no
Org.nr. 971 435 828

Anne Breivik: *Night Flower*, dyptrykk, 35,5 x 28,5 cm

ANNE BREIVIK 80 ÅR 5. FEBRUAR 2012

– skrevet av Dag Solhjell –

Flere markerte seg som ledende skikkelser i ulike deler av norsk kunstliv på 1970-tallet. Ingen av dem favnet så vidt i sitt engasjement som grafikerer Anne Breivik¹. Hun sto sentralt både som kunstner – også med internasjonal suksess, som grunnlegger og leder av det internasjonalt orienterte grafiske verkstedet Atelier Nord, som ledende tillitsvalgt i kunstnerorganisasjonene, som deltaker i kunstpolitiske komiteer og råd, og som talsperson for kunst og kunstnere i det offentlige rom.

Vi finner hennes navn forbundet med de fleste viktige kunstpolitiske sammenhenger i løpet av 1970-årene: kulturmeldingen, kunstnermeldingen, utredningen om Nasjonalgalleriet og Riksgalleriet og Norsk kulturråd. Hun har vært med på å utvikle, fremme og realisere de forslag som førte til de store utvidelsene av stipend- og vederlagsordninger, og til fremveksten av det store antall kunstnerstyrte formidlingsinstitusjoner. I Norsk kulturråd var hun en forkjemper for den linje som etablerte det landsomfattende apparat for kunstnerstyrt kunstformidling.

Anne Breivik kom inn i norsk kunstliv for alvor i 1965 etter et flere års studieopphold ved Atelier 17 i Paris, som ble drevet av Stanley Hayter. Derfra hentet hun to viktige impulser: arbeidet

¹ I denne fremstillingen har jeg vært helt avhengig av det arbeid kunsthistorikeren Cathrine Lillo-Stenberg har gjort for å forberede en bok om Anne Breivik og Atelier Nord. Denne forfatter har vært styremedlem og styreleder i Atelier Nord i perioden 1997-2006, der Lillo-Stenberg en periode var kontorleder.

med metallgrafikk etter den såkalte Hayter-metoden, og behovet for kollektive verksteder for grafikk der kunstnere kunne lære av hverandre. Det er typisk at hun ikke har gått gjennom den vanlige karrieren for norske billedkunstnere før hun gjorde seg gjeldene i norsk kunst og kunstpolitikk: norsk kunsthåndverssskole, norsk kunstakademi, stemmrett i BKS.

I 1965 etablerer Anne Breivik Atelier Nord sammen med Reidar Rudjord – der flere hundre norske og utenlandske grafikere arbeidet frem til midten på 1990-tallet. Fra slutten av 1980-tallet initierte hun en av de mest radikale snuoperasjoner i norsk kunstliv, da Atelier Nord i løpet av 1990-tallet ble omlagt fra et tradisjonelt verksted for grafikk til Norges første kunstnerverksted og medialab for nye digitale medier, bl.a. med Norges første galleri på Internett og kunstverk på CD-rom-plater

I 1968 mottar Atelier Nord støtte til en kortfilm om grafikk. I 1970 valgt hun valgt til leder i Komiteen for atelierer og verksteder for kunstnere i Oslo, der hun satt som representant for Norske Grafikere. Dette vervet hadde hun til 1973. I denne kapasitet uttalte hun seg stadig om kunstnernes bo- og arbeidsforhold i pressen. Arbeidet resulterte i flere konkrete tilbud om atelierer for kunstnere.

Hun var nestleder i Norske Grafikere i 1970/71, leder i 1971-1973, og formann i NGs jury i 1973/74. I hennes lederperiode øker både medlemstallene, profesjonaliteten og engasjementet i foreningen. Blant annet tar foreningen i denne tiden initiativet til etableringen av Grafikernes Utstilling Service (GUS), som i 1972 får støtte fra Norsk Kulturråd for en tre-årig forsøksordning. Denne sentralen er, sammen med en tilsvarende for Norske Billedhuggere, det første skritt på veien mot etableringen av en landsfattende system for kunstnerstyrt formidling. Hun var med på å ta initiativ til Norske Grafikeres Galleri, og var med på å realisere Artotekordningen for grafikk som Anne Breivik satt i en arbeidskomite for allerede i 1970. Begge disse tiltakene fikk også støtte av Norsk kulturråd.

Som leder i NG foreslo hun bl.a. følgende for den Stipendiekomiteen hun selv skulle bli oppnevnt som medlem av: *Kunstsentra: En vil anmode om at Komiteen tar opp spørsmålet om utbygging av kunst- og kultursentra i distriktene. Dette vil kunne skape økte arbeidsoppgaver og arbeidsmuligheter for kunstnerne og samtidig være et ledd i den alminnelige økonomiske og kulturelle utbygging av distriktene.* Dette er antakelig en av de første ideene om den utbyggingen av kunstnersentra som med Norsk kulturråds støtte ble igangsatt fra midten av 1970-tallet – i den tiden da hun selv satt som nestleder i rådet.

I 1971 oppnevnte Kirke og undervisningsdepartementet henne til medlem av Kunstnerstipendkomiteen, som i 1973 fremmet forslag om radikale forbedringer i kunstnernes økonomiske kår. Best kjent er forslaget om garantiinntekt, som Anne Breivik var en forkjemper for i komiteen, og utstillingsvederlag for billedkunstnere. Komiteens forslag ble tatt opp gjennom kunstnermeldingen, og vedtatt i Stortinget.

I 1972 oppnevnes Anne Breivik av Kirke og utdanningsdepartementet til Utvalg for vurdering av organisasjonsplaner m.v. vedrørende Nasjonalgalleriet og Riksgalleriet, som fremmet en NOU om dette. Samme år sitter hun også i Organisasjonskomiteen for Grafikkbiennalen i Fredrikstad.

I årene 1976-80 og 1980-84 var Anne Breivik medlem av Det Norske Arbeiderpartis sentrale kulturutvalg, og representantskapet for Oslo Arbeiderparti i 1978-79. I perioden 1976/79 var hun vararepresentant for Oslo Arbeiderparti i Oslo bystyre.

Hun var medlem av Sosialistiske Kulturarbeideres forening 1972-84. Hun har bidratt i arbeidet med å lage det kulturprogram for Arbeiderpartiet fra 1973 som hadde stor innflytelse på utformingen av Arbeiderpartiets tilleggs melding til den første kulturmeldingen. I 1975 ble hun medlem av en gruppe som skulle lage et kulturpolitisk handlingsprogram for Oslo Arbeiderparti.

I mai 1974 ble hun innsatt av Bildende kunstneres landskonferanse i Kunstnermeldingsutvalget sammen med Eva Lange, Ole Johan Tørud, Idar Ingebrigtsen og Aina Helgesen. Utvalget er en av forløperen til Norske Billedkunstneres Fagorganisasjon. Anne Breivik satt i komiteen som skrev billedkunstnernes vedlegg til St. melding 41 (1975-1976)

Mellom 1975 og 1977 var Anne Breivik kunstanmelder i VG. I 1976 utgir hun boken Om Grafikk, som utgis med støtte fra Norsk kulturråd.

Hun var medlem og nestleder i Norsk kulturråd i årene 1977-1984, og hadde derfor også fast plass i dets arbeidsutvalg. Mellom 1977 og 1980 satt hun i utvalget for utredning om SHKS og Bergens Kunsthåndverkskole. I perioden 1981-1984 satt hun som leder av utvalget for kunstnerisk utsmykking av offentlige bygg og anlegg.

I 1977 ble hun medlem av et offentlig utvalg som skulle revidere åndsverkloven. I 1978 lager hun 4 programmer om grafikk for NRK fjernsynet.

I de fleste av disse årene har hun drevet en omfattende virksomhet med utstillinger og foredrag i inn- og utland. Hun oppsummerte og konkluderte på kunstforeningenes seminar på Alby gård 2-4 mars 1972, som kan sies å være den anledning som ga støtet til den senere etablering av Norske Kunstforeningers Landsforbund. Dessuten holdt hun mange foredrag og demonstrasjoner da hun var på studiereise i USA høsten 1971 og høsten 1973. På Biennalen i Fredrikstad holdt hun i 1974 et foredrag med tittelen "Om billedkunstnernes stilling, deres oppgaver og deres ansvar", og et foredrag på Konferanse om Arbeiderpartiets kulturpolitikk 13-14 april 1977 med tittelen "Kunstneren og amatøreren - kan de leve ved siden av hverandre"

De kunstpolitiske tiltak som kan knyttes til Anne Breiviks innsats har følgende karaktertrekk:

- prioritering av kollektive løsninger, bl.a. med felles kunstnerdrevne verksteder og gallerier
- tro på kunstnerorganisasjoners evne til å løse kunstnernes felles problemer
- solidariske løsninger på offentlige støtteordninger, noe som særlig kommer til uttrykk gjennom garantiinntektsordningen der flere kunstnere "deler" på en felles garantiinntekt, og der det den ene tjener også kommer andre til gode
- utnyttelse av offentlige og halvoffentlige organisasjoner som kanal til bredere kontaktflate mellom publikum og kunstnere, med utlån av grafikk gjennom bibliotek og samarbeid med kunstforeninger, Kunst på Arbeidsplassen, Kunst i Skolen etc.
- desentraliserte løsninger, med kunstnersentra
- streng husholdning med offentlige og kollektive midler
- åpen holdning til internasjonale forbindelser
- ikke-byråkratiske former og tiltro til enkeltindividet
- vektlegging av salg av kunst som kilde til egeninntekter, og av å utvide kunstneres kompetanse til å kunne fylle flere kunstrelaterte oppgaver enn den rent kunstneriske

Bare på det siste punktet må det sies at hun ikke har hatt stor kunstopolitisk gjennomslagskraft. Hennes kunstopolitiske ideologi kan kanskje oppsummeres slik: hjelp til selvhjelp gjennom kollektive løsninger for skapende arbeid og økonomisk trygghet for kunstnere.

Anne Breivik er ved to anledninger utnevnt til æresmedlem av Norske Grafikere. Hun er født 5.2.32 i Nord-Trøndelag, og vokste opp på Inderøya.

Dag Solhjell

31.01.07